

GLOBALNA KAMPANJA ZA OBRAZOVANJE (2015 - 2019)

Vizija i strategija globalnog pokreta civilnog društva za pravo na obrazovanje

UVOD

Ovaj dokument predstavlja četvorogodišnje strateško planiranje GCE, koje obuhvata period od sredine 2015. do sredine 2019. godine. To je proizvod obimnih konsultacija, obavljenih sa članovima GCE od kraja 2012. do početka 2015. godine, kao i relevantne evaluacije, usvojen od strane Svetske skupštine GCE u februaru 2015. godine.

Dokument predstavlja plan pokreta GCE u celini, a sadrži dogovorene prioritete, pristup i zajedničke načine rade. Konkretniji ciljevi su uključeni i detaljnije su razvijeni kroz godišnje operativne planove Sekretarijata.

DEO 1: Globalna kampanja za obrazovanje i njena uloga

1.1 Misija GCE

GCE promoviše i brani obrazovanje kao osnovno ljudsko pravo i mobiliše javnosti da vrše pritisak na vlade kako bi obezbedile pravo na obrazovanje.

1.2 Istorija GCE

Pokret GCE je osnovan 1999. godine, na Svetskom forumu za obrazovanje u Dakaru. To je platforma za objedinjavanje i koordinaciju organizacija civilnog društva u odnosu na globalni obrazovni program. Posle Dakara, organizacije koje su se okupile da bi formirale GCE, obavezale su se da nastave svoju saradnju, radeći da se izgradi pokret civilnog društva koji bi vlade i donosiocima odluka podsećao na odgovornost da ispune obećanja sadržana u programu Obrazovanja za sve.

Od tada, pokret je znatno porastao, posebno kroz širenje i konsolidaciju koalicija civilnog društva, delujući nezavisno, ali solidarno da mobiliše građane i poziva vlade da ostvare pravo na obrazovanje kroz pružanje univerzalnih, kvalitetnih, besplatnih i javnih osnova obrazovanja dece i odraslih. Pokret GCE se 2011. godine okupio na Svetskoj skupštini u Parizu, i složio su da nastavi da radi zajedno i nakon roka za postizanje ciljeva Obrazovanja za sve (2015.god), kao globalni pokret civilnog društva za pravo na obrazovanje.

Do početka 2015. GCE je imala više od 100 članova, uključujući 84 nacionalne koalicije civilnog društva, 11 regionalnih mreža i 14 međunarodnih NVO. Nacionalne koalicije GCE obuhvataju više hiljada organizacije civilnog društva - uključujući nacionalne i lokalne NVO, organizacije nastavnika, udruženja roditelja, ženske grupe, organizacije osoba sa invaliditetom, omladinske i studentske grupe, i akademske ili istraživačke institucije. Svaka koalicija je nezavisna, a sastav svake koalicije varira među zemljama i regionima, ali svi su ujedinjeni predanošću borbe za pravo na obrazovanje i postizanju promena kroz mobilizaciju građana i civilnog društva.

Zajednički rad GCE vremenom je razvio međunacionalne i globalne kampanje, kao i zajedničke programe za izgradnju kapaciteta i uticaja civilnog društva. Ključno sredstvo za međunacionalne

kampanje je bila Globalna nedelja akcije, koju svake godine organizuje GCE u vreme oko godišnjice Svetskog foruma za obrazovanje održanog u Dakaru 2001. godine i koja je pojačana od 2003. godine kroz teme Globalne nedelje akcije, koje su uključile, npr, eliminisanje problema nedostatka stručnih i obučanih nastavnika (2006 i 2013), kvalitetno obrazovanje (2008), pismenost mladih i odraslih (2009), obrazovanje devojčica (2011), obrazovanje u ranom detinjstvu (2012) i inkluzivno obrazovanje za decu sa smetnjama u razvoju (2014)...

Svake godine, milioni ljudi u preko 100 zemalja učestvuju u aktivnostima Globalne nedelje akcije, koje se kreću od javnih marševa i skupova, konferencija i seminara, kulturnih aktivnosti kao što su ulična pozorišta i izložbe, do školskih radionica i tematskih časova, televizijskih i radio emisija, sastanka i seminara na visokom nivou. Globalna nedelja akcije uključila je niz partnera, a posebno je naglašena uloga UNESCO i generalnih sekretara UN. GCE je i svetski rekorder za najveću svetsku lekciju - održanu tokom Globalne nedelje akcije 2008. godine sa ukupno 8,5 miliona učesnika, dok je 14 miliona ljudi učestvovalo u "The Big Read" 2009. godine organizovao je 1 GOAL kampanju u vreme Svetskog prvenstva u fudbalu, kao zvanični NVO partner, i tako mobilisala milione ljudi širom sveta da iskoriste priliku globalnog sportskog događaja da skrenu pažnju na potrebu pravo na Obrazovanje za sve.

Istovremeno, GCE se usredsredila na jačanje uticaja svojih nacionalnih članova koalicija civilnog društva uticaju na razvoj obrazovanja u svojim zemljama, kroz izgradnju njihovih kapaciteta za praćenje, istraživanje i analize obrazovnih politika i njihovih kapaciteta da se uključe i utiču na kreatore obrazovne politike. Konkretno, GCE je to učinila kroz razvoj i implementaciju strategija stvarnog sveta (program (2006-2010) i Fond za obrazovanje civilnog društva (CSEF, od 2009 do danas). GCE blisko saraduju sa regionalnim i međunarodnim partnerima širom Afrike, Azije i Pacifika, Latinske Amerike, Evrope, Kariba i Bliskog istoka, a uz finansiranje, uglavnom iz Globalnog partnerstva za obrazovanje, obezbeđuje finansiranje, tehničku podršku i pomoć u izgradnji kapaciteta, mogućnost za učenje i razmenu i veze za regionalno i globalno zastupanje 57 nacionalnih koalicija u zemljama sa niskim i nižim srednjim dohotkom.

Od svog osnivanja, pokret GCE-a je, kroz mobilisanje moći građana, pomogao napretku u ostvarivanja prava na obrazovanje. Kampanja je pomogla u oblikovanju reformi Globalnog partnerstva za obrazovanje (bivša Fast Track inicijativa) jer je postala istinsko partnerstvo, fokusirano na pružanje podrške zemljama u ostvarivanju strategije EFA. Pomogla je i u oblikovanju i realizaciji Milenijumskih ciljeva razvoja (do 2015. godine), Ciljeva održivog razvoja i ciljeva u obrazovanja za period nakon 2015. godine, što je doprinelo da se čuju glasovi građanskog društva i poprave perspektive kroz raspravu o ulozi GCE u upravnom odboru Obrazovanja za sve. Globalne nedelje akcije su pomogle da se poveća profil ključnih aspekata prava na obrazovanje, na nacionalnom i globalnom nivou, dok su RVS i CSEF podržavali zagovaranje građanskog društva zasnovanog na dokazima, što je sve doprinelo konkretnim nacionalnim i lokalnim promenama. Ove promene uključuju, na primer, povećanje budžeta za obrazovanje u Zambiji, novu posvećenost obrazovanju u ranom detinjstvu u Bangladešu, posvećenost plemenskih vođa pružanju podrške obrazovanja devojčicama u Jemenu, poboljšanu politika raspoređivanja nastavnika u Gani, desetogodišnjoj rodna politici u Kolumbiji, novim obavezama finansiranja obrazovanja u Brazilu i poboljšanju politika pismenosti odraslih u Solomonu

Parcijalna i upravo okončana strategija za period 2015-2019. godine zasnivala se na istoriji, rastu i uspesima pokreta GCE-a od 1999. godine kao i učenju iz njegovih ranih izazova, u postavljanju daljnijeg pravca delovanja Pokreta posvećenog tome da svako ostvaruje svoje pravo na kvalitetno i besplatno obrazovanje i deo je obrazovnih politika GCE do ciljne 2030. godine.

1.3 E teorija promene i uloga GCE

GCE je vođena uverenjem da je obrazovanje univerzalno ljudsko pravo i da je kvalitetno obrazovanje za sve dostižno. To znači da svako može i mora imati pristup kvalitetnom obrazovanju.

Kao što je vidljivo iz brojnih ugovora o ljudskim pravima koje su potpisale skoro sve države na svetu, odgovornost država je da poštuju, štite i ispunjavaju da ovo pravo dobro funkcioniše.

Šta je potrebno da bi se ostvarilo pravo na obrazovanje

Od 1948. godine kada je pravo na obrazovanje priznato u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, danas 25 godina od Svetskog foruma za obrazovanje u Jomtien (Tajland, 1990. godine), 15 godina nakon dogovora „Okvir za akciju o obrazovanju za sve“ iz Dakara (Senegal, 2000. godine), Milenijumskih razvojnih ciljeva (Njujork, 2000. godine) i Ciljeva održivog razvoja (2015. godine) značajan je napredak u ostvarivanju prava na obrazovanje za sve. Ali svet je još daleko od tog cilja.

GCE smatra da su kontinuirane praznine u realizaciji tog cilja, u osnovi, političko pitanje. Ključni faktori da bi se osiguralo da vlade izvrše svoje obaveze i da osiguraju da svaka devojčica, dečak, muškarac i žena - uključujući i one sa najvećom marginalizacijom – imaju pristup kvalitetnom obrazovanju je da vlade i međunarodna zajednica kao celina moraju imati dovoljno političke volje da se fokusiraju i investiraju u obrazovanju, posebno tamo gde su praznine najveće i da države budu efikasne, odgovorne da odgovore potrebama i prioritetima svojih građana. Nesumnjivo, postoje ekonomska ograničenja i za realizaciju prava na obrazovanje, ali političkom voljom vlada i donatora, mogu se obezbediti potrebna sredstva.

Ključna uloga građana

Postizanje oba ova ishoda - političke volje da se usredsredi na obrazovanje i vlade koje su efikasni i odgovorni donosioci odluka zahteva aktivno angažovanje i dobro informisane građane. Pritisak građana fokusiraće pažnju vlade na obrazovanje, jer angažovanje građana čini politiku usmereniju na programe koji su odgovorniji i relevantniji, a posebno mogu da ciljaju na obrazovanje isključenih i marginalizovanih. Nadzor građana, takođe može pomoći u efikasnoj implementaciji i odgovornosti za prihvaćene obrazovne politike. Učešće građana je od ključnog značaja, jer može doneti ne samo političku volju da se dogovori politika, već i odgovornost za kontinuitet te politike i njeno efikasno sprovođenje. Osnaživanje građana je pravo i dobro samo po sebi i vodi ka obrazovnim ciljevima koje tražimo. Ovo govori o potrebi vremenski neograničenog pritiska da dođe do specifičnog niza vladinih akcija, da se osigura održiv angažman informisanog i aktivnog građanina u sektoru obrazovanja.

Izgradnja organizacije kako bi se osiguralo da se čuje glas građana

GCE smatra da se, za učešće i angažovanje građana da budu efikasni pokretač odgovornih i delotvornih državnih akcija u sektoru obrazovanja, mora:

- omogućiti efikasne i koordinirane organizacije civilnog društva;
- uključiti različite glasove, davati prioritet pogođenih populacija, uključujući decu, adolescente, mlade ljude, roditelje, odrasle učenike i nastavnike, uključujući i najmarginalizovanije;

- okupiti veliki broj različitih organizacija civilnog društva, dajući prioritet onima koji se u osnovni bave obrazovanjem;
- iste ojačati i pojačati njihov uticaj kroz veća prekogranična kretanja.

Međutim, priroda angažmana građana i civilnog društva koja će biti najefikasnija u promeni, može se razlikovati između, ali i unutar zemalja, protokom vremena i po pitanju obrazovanja. Zavisno od konteksta, mogućnosti i priroda debata, najefikasnija aktivnost može biti od koristi za globalnu mobilizaciju javnosti za ekspertske angažovanje reprezentativnih organizacija civilnog društva, ili za mešovite pristupe.

Deluju lokalno i globalno

Donošenje politika obrazovanja, finansiranje i planiranja generalno se odlučuje na nacionalnom nivou i na tom nivou vlade ostaju primarni nosioci prava na obrazovanje, dok se realizacija vrši na lokalnom (školskom) nivou. Ipak, postoji jaka međuzavisnost između nacionalnog odlučivanja i implementacije i globalnih okvira obrazovnih politika. Globalni sporazumi - kao što je okvir EFA - mogu pomoći u fokusiranju političke pažnje i često igraju ulogu u usmeravanju donatorskih prioriteta. Oni takođe mogu biti korisno sredstvo za pokretanje nacionalne odgovornosti i publiciteta koji pomažu da se vlade podstaknu na akcije. Da bi takvi sporazumi imali uticaj na terenu, oni moraju imati jak nacionalni zahtev za njihovu implementaciju i njihovo korišćenje na ovaj način.

Uloga Globalne kampanje za obrazovanje

Shvatanje kako se promene mogu i trebaju postići u smislu ostvarivanja prava na obrazovanje, o tome kako da dođe do potrebnih promena u javnoj politici i finansiranju i garancijama da se one provode efikasno i održivo, objašnjava postojanje i strukturu GCE pokreta. GCE pokret ima za cilj da informiše i mobilise građane oko prava na obrazovanje kroz široke koalicije građanskog društva koje deluju na nacionalnom nivou, ojačane su regionalnim i globalnim organizacijama i savezima. Istovremeno, članovi GCE se udružuju kao pokret organizacija civilnog društva na globalnoj platformi i na osnovu zajedničkih vrednosti, prioriteta i ciljeva, kako bi se uticalo na globalne debate i sporazume i međuvladine organizacije, uključujući i multilateralne banke. GCE nastoji da osigura, budući je deo globalnog pokreta, da njegovi članovi maksimiziraju svoj uticaj u svojim političkim kontekstima.

GCE je jedinstvena i po tome što je globalni pokret nezavisnih, nacionalno vođenih koalicija civilnog društva (u više od 80 zemalja), regionalnih mreža i organizacija i međunarodnih saveza i organizacije, posvećenih pravu na obrazovanje. Zajedno, članovi GCE okupljaju više hiljada organizacija, koje uključujući nevladine organizacije, organizacije u lokalnoj zajednici, organizacije i sindikate nastavnika, udruženja roditelja, grupe mladih, ženske organizacije, udruženja osoba sa invaliditetom i mnogo druge, predstavljaju milione pojedinca širom sveta. Kolektivne pozicije GCE usmerene su dobro informisane i prihvatanje od strane njenih članova. Pristup GCEi njegovih članova je u rasponu od masovnih kampanja sa javnošću, do političkih angažmana zagovornika civilnog društva, ali u svim slučajevima prioritet je interes građana na lokalnom nivou.

1.4 GCE struktura

GCE kao celina je široko zasnovan pokret, koji obuhvata veliki broj aktivnih organizacija civilnog društva u sektoru obrazovanja. Prepoznajući važnost i interakciju nacionalnih, regionalnih i globalnih nivoa, članstvo uključuje organizacije civilnog društva i mreže na svim ovim nivoima.

GCE koja je i sama po sebi raznovrstan pokret, radi na tome da osigura da njegovi članovi budu i na nacionalnom nivou takođe organizovani u širok spektar organizacija civilnog društva. Članovi GCE na nacionalnom nivou su takođe koalicije organizacija civilnog društva, koje broje od desetak do i više od 100 različitih organizacija. GCE je posvećena u podržavanju koalicija nacionalnih članica da deuju kao pluralne i reprezentativne strukture. Šta više, brojni regionalni i međunarodni članovi GCE su i sami savezi, koji kolektivno predstavljaju ili rade sa milionima građana širom sveta.

GCE kao pokret prepoznaje različitost svojih članova, a njegova strategija priznaje različite načine na koje nacionalni, regionalni ili međunarodni članovi GCE, od kojih svaki deluje u svom vlastitom kontekstu, deluju i kolektivno i angažuju se i doprinose radu GCE-a u celini, u ostvarivanju zajedničkih ciljeva.

Upravljačka struktura GCE-a je definisana u njenom statutu:

- Vrhovni organ upravljanja GCE je Svetska skupština. Skupštinu čine predstavnici svih njenih članova, koji glasaju na jednakim osnovama.
- Svetska skupština bira Odbor koji vrši nadzor i strateško usmeravanje GCE. Uz pomoć Odbora biraju se predstavnici izbornih jedinica, koji predstavljaju različite regije, međunarodne organizacije, međunarodne saveze za prava deteta i omladine i nastavničku profesiju. Odbor takođe bira predsednika koji je vodeći portparol i politički predstavnik GCE-a.
- Sekretarijat GCE je sastavljen od osoblja koje odgovara Odboru, a koje su odgovorne za implementaciju strateške vizije Svetske skupštine i efikasniji rad pokreta.

DEO 2: Globalna kampanja za obrazovanje; kontekst i vizija

2.1 Trenutni kontekst rada GCE-a

U vreme osnivanja GCE 1999. godine, postojao je visok stepen saglasnost unutar obrazovne zajednice da je obrazovanje u velikoj meri izloženo političkom zanemarivanju, te da mu donosioci odluka trebaju dati veći prioritet. U okviru civilnog društva, ova perspektiva je dala veliki zamah formiranju Globalne kampanje za obrazovanje, čiji članovi osnivači vide GCE kao sredstvo za jačanje pojedinačnih glasova i glasova struka različitih profila i njihovih kampanja u korist prava na obrazovanje. Vlade, civilno društvo, uključujući nastavnike, i druge zainteresovane strane dogovorile su se 2000. godine tzv. Dakarskim okvirom za akciju Obrazovanja za sve, koje je utvrdilo široki dogovor o prirodi izazova, t.j. potrebi da se osigura: celoživotno obrazovanje od ranog detinjstva (EFA cilj 1), kroz univerzalno osnovno obrazovanje (cilj 2), i veštine i obrazovanje mladih (cilj 3) za pismenost odraslih (cilj 4), osiguravajući da je obrazovanje jednako dostupno za devojke i žene (cilj 5) i dobar kvalitet (cilj 6). Dok su Milenijumski ciljevi razvoja suzili obim delovanja samo na univerzalno osnovno obrazovanje (koje se često tumači kao upis, a ne i završetak školovanja) i rodni paritet, ipak je to bio stepen konsenzusa oko šireg plana. Postojalo je i sve veće priznanje uloge i značaja civilnog društva u postizanju ciljeva obrazovanja, koji se odražavaju u eksplicitnim izjavama o učešću civilnog društva u okviru Dakarskog sporazuma.

Iako je od tada postignut napredak, ovaj globalni sporazum nije uspeo da postigne da pravo na obrazovanje postane istinska stvarnost. Broj dece koja nisu u osnovnoj i nižoj srednjoj školi je smanjen za više od 80 miliona (čak i kada je broj stanovnika porastao), dok je jaz pri upisu između devojčica i dečaka sužen, posebno na primarnom nivou. Međutim, ostaje dug put do cilja - još uvek je 121 milion dece van osnovne ili niže srednje škole, a među onima koji su isključeni su iznadprosečno devojčice, deca sa invaliditetom, najsiromašnija deca i oni koji su najviše marginalizovani i isključeni u društvima. U isto vreme, 758 miliona odraslih ne zna čitati i pisati, a obrazovni sistemi u mnogim siromašnim zemljama su toliko slabi da milioni dece koja su u školi ne nauče čak ni osnove čitanja i pisanja, a kamoli da steknu bogatiji skup veština, znanja i opštih vrednosti koje čine kvalitet obrazovanja.

Neuspeh u potpunom rešavanju ovih teških izazova, delom, ukazuje na kontinuirani nedostatak neophodne političke volje i adekvatnih i dobro korišćenih investicija da bi se realizovalo ono što je bilo na dnevnom redu. Nacionalni okviri, akcije i finansiranje, i od vlada i od donatora, nisu uvek bile proporcionalne sa obećanjima ili u punom obimu i adekvatne širini izazova. Neki elementi globalnih političkih okvira i sami su doprineli neuspehu. Najveći napredak je ostvaren u upisu u primarno obrazovanje i u rodnom paritetu na primarnom nivou. Fokus na dva cilja vezana za obrazovanje; koncentraciju politike i finansiranje na užem planu MDG-a može se smatrati da je doprinelo komparativnom zanemarivanju brige za rano obrazovanje u detinjstvu, celoživotno učenje, pismenost odraslih i što je najvažnije kvalitetu obrazovanja. Štaviše, postoje neke ozbiljne zabrinutosti - kao što je obrazovna jednakost koje nisu u potpunosti uzete u obzir u bilo kojem od prethodnih okvira, a koji su postali izraženiji u poslednjih 15 godina.

Suočavajući se sa ovim upornim izazovima u ostvarivanju prava na obrazovanje i agende obrazovanje za sve u potpunosti, postoje oblasti i konsenzusa i razlike - čak i ako je samo razlika u naglasku - unutar iste obrazovne zajednice. Postoji sve veći konsenzus, na primer, o ulozi civilnog društva u političkim debatama o sektoru obrazovanja - pomak kojemu je GCE doprinela. Postoje, međutim, razlike u uokvirivanju i razumevanje obrazovanja koje je naglašeno u različitim kontekstima: obrazovanje kao pravo samo po sebi sebi, omogućavanje prava i sredstava za postizanje "punog razvoja ljudske ličnosti", ili obrazovanja kao sredstvo za zapošljivost i ekonomski rast. Ostale razlike se odnose na pristupe; na primer, razlika je u naglašavanju između poboljšanja kvaliteta kroz fokusiranje na rezultate testova kao odgovornosti mehanizama, ili kroz odgovarajuće ulaganje u potrebne inpute, kao što su kvalitetni nastavnici, okruženje za učenje, materijale za nastavu i kurikulumi.

U tom kontekstu, članstvo GCE je kao celina identifikovala različita pitanja kao ključna za oblikovanje konteksta za rad Pokreta u naredne četiri godine. Nisu sve teme diskretne i odvojene, šta više, one su snažno povezane. Tri šire društvene i političke tendencije su posebno relevantne za obrazovanje i odnose se na: privatizaciju javnog i obrazovnog prostora, nejednakost u obrazovanju u uslovima koje determinišu konflikti i katastrofe i kvalitet obrazovanja. U pogledu prirode i ishoda obrazovanja, kvalitet je očigledno najveća briga, i, nažalost, još uvek nije u fokusu efektivne intervencije. Takođe, i, problem pristupa još uvek nije rešen, a nejednakost je opet glavni pokretač toga problema. Glavna sistemska pitanja koji su u osnovi nekih od ovih problema ili njihovih rešenja su: obrazovni sistemi i upravljanje, obim i priroda prikupljanja podataka i razmene informacija, finansiranje obrazovanja i prostor za civilno društvo i glas građana u sektoru obrazovanja.

Privatizacija javnog prostora, a posebno podsticanje **privatizacije u obrazovanju**, izuzetno zabrinjava pokret GCE. Nedržavni pružaoci usluga već dugo su karakteristika obrazovnih sistema širom sveta, zajedno sa nevladinim organizacijama i verskim organizacijama, koje, za razliku od

prvih, vrše edukaciju ogromnog broja ljudi ponekad i bez naknade, a često van državne kontrole. Poslednjih godina, međutim, došlo je do kvalitativnog i kvantitativnog pomeranja ka privatnom sektoru i angažmanu privatnog sektora u obrazovanju. Promoviše se paradoks da bi profitni privatni sektor mogao da obezbedi put do kvalitetnog obrazovanja za sve, uključujući i najsiromašnije, kroz širenje fenomena - jeftinih privatnih škola, pa je preusmeravanje ka pro-privatnoj orijentaciji u diskursu mnogih donatora i nekih vlada. Takva promena povezuje sa slabostima i prazninama u javnim sistemima i percepcijom države u kojoj se smanjuje uloga obrazovanja, kao i povećanju korporativnog uticaja u sektoru obrazovanja. Uprkos dobroj praksi u nekim javnim sistemima, i jasnim dokazima o uzrocima problema u drugima, postoji određen broj privatnih i vladinih aktera koji aktivno promovišu veću privatizaciju u obrazovanju. GCE se ne protivi privatnim školama, ali je zabrinuta zbog rasprostranjene privatizacije obrazovanja, a posebno rasta uticaja profitnih provajdera koji podrivaju: pristup, pravednost, inkluziju, obrazovanje sa javnom svrhom, i razumevanje obrazovanja zasnovano na pravima.

Svaka organizacija usmerena na ostvarivanje prava na obrazovanje mora uzeti u obzir činjenice i posledice sve veće nejednakosti stvorene tokom poslednjih decenija. Nedavna istraživanja, uključujući i ona koja je organizovao MMF, pokazala su ogroman društveni i ekonomski uticaj nejednakosti, koje imaju za posledice slabiju demokratiju i društvene institucije, socijalnu nestabilnost, ekonomsku neefikasnost i finansijske padove. Veze između obrazovanja i nejednakosti su višestruke, kritične i interaktivne. Šira društvena jednakost - u smislu rodne, materijalne, etničke pripadnosti, identiteta, invaliditeta, itd. ima ogroman uticaj na mogućnosti pristupa kvalitetnom obrazovanju. Pokazalo se kako je rastao pristup obrazovanju tokom poslednjih 15 godina, ove nejednakosti su umanjivale. Nažalost, deci u konfliktnim područjima je značajno smanjen pristup obrazovanju, procenjuje se da jedna trećina dece ima invaliditet, siromašne devojčice u ruralnim područjima imaju znatno manje izgleda da završe obrazovanje nego one u bogatim i razvijenim područjima. Stoga, samo obrazovanje može biti sredstvo za prevazilaženje ovih nejednakosti. Jednakost u obrazovanju odnosno efekat izjednačavanja, postiže se kroz promovisanje društvene mobilnosti, stvaranje jednakih mogućnosti i borbu protiv diskriminacije. Ovaj „začarani krug“ zahteva stalni i suštinski fokus na osiguravanje obrazovanja za sve na ujednačen način. Tamo gde to nije slučaj, masovni dispariteti u pristupu obrazovanju i kvalitetu nastave će i dalje postojati i posledično će ojačati i pogoršati nejednakost u bogatstvu, prihodima i prilikama. U kontekstu u kojem raste nejednakost treba da bude u glavnom fokusu javne politike, obrazovanje treba da bude prioritet i kao cilj i kao sredstvo napredne javne politike.

Sukobi i prirodne katastrofe sve značajnije određuju ishode obrazovanja. U mnogim regionima, sukobi eskaliraju i uticaj se oseća kroz raseljavanje porodica i nastavnika, uništavaju se školski objekti, vladini sistemi ne funkcionišu na celoj teritoriji, prisutni su brutalni direktni napadi na škole, učenike i nastavnike. Šta više, neke vlade koriste pretnje sukobima i katastrofama za povećanje vojnih budžeta, između ostalog i na račun troškova obrazovanja. Prirodne katastrofe, uključujući klimatske promjene i epidemije bolesti, mogu imati ozbiljne posledice, u smislu uništavanja resursa, poremećaja odnosa i raseljavanja. Katastrofe imaju posebno negativan uticaj u zemljama sa lošim državnim sistemima, gde je posebno izražen uticaj okolinskih događanja pa izbijanje bolesti može biti duboko i trajno. Rezultat sukoba ili prirodne katastrofe za posledicu imaju da mnoga deca postaju invalidna, što može ugroziti njihov pristup kvalitetnom obrazovanju. Konfliktna, slabe države ili regije pogođene katastrofama i bolestima trebaju posebne pristupe i ciljne finansijske podrške da bi se osiguralo da obrazovanje, koje i samo po sebi, predstavlja ključni doprinos izgradnji mira, u toku i nakon sukoba stekne otpornost i bude u stanju da nastavi svoju misiju. Potrebno je, u periodima sukoba ili prirodnih katastrofa da budžeti za obrazovanje budu ne samo zaštićeni, već i povećani, da škole, učenici i nastavnici budu

zaštićeni su od napada, militarizacije i nesigurnosti, da bi obrazovni sistemi izgradili otpornost na katastrofe i da se mogu prilagoditi posledicama sukoba i katastrofa.

GCE pokret je dugo bio duboko zabrinut zbog lošeg kvaliteta obrazovanja u mnogim zemljama, o čemu svedoče ponovljene rezolucije GCE o ovoj temi tokom njene dvodecenijske istorije. Unatoč jasnim obavezama koje sežu barem do Jomtien 1990. godine, mnoge vlade nisu uspele da uspostave finansiranje i politike neophodne za stvaranje kvalitetnog obrazovanja, koje uključuje dobro obučene, profesionalne nastavnike, odgovarajuće nastavne planove i programe i potrebnu infrastrukturu i opreme, te sigurna i inkluzivna okruženja za učenje. Poseban problem je neuspeh da se obezbedi dovoljan, broj dobro obučenih i motivisani nastavnika, sa jasnim i ravnopravno raspoređenih struktura za profesionalni razvoj. Ove praznine objašnjavaju činjenicu da je danas više od sto miliona dece u školi bez učenja, koja ne znaju ni čitati ni pisati, a kamoli sticati složeniji skup veština, vrednosti i znanja koji su integralni deo kvalitetnog obrazovanja, a to ih može sprečiti da kasnije dođu do dostojnog rada, budu odgovorni građani koji će se zalagati za održiv razvoj, kulturu mira i ljudska prava. Ovi nedostaci su poslednjih godina doveli do mnogo više diskusija o kvalitetu obrazovanja, ali je previše sistema prihvatilo za budućnost opasan reduktivni koncept kvaliteta, usredsređen na ishode čitanja i pisanja, a još uže na povećano testiranje kao ključ intervencije za poboljšanje kvaliteta. To može poslužiti da se iskrivljuju ishodi koje obrazovanje nastoji postići i gubi stvarna svrha obrazovanja. GCE shvata da obrazovanje nije samo priprema mladih ljudi da polažu testove, ili da se zaposli. Umesto toga, kvalitetno obrazovanje treba jasno definisati u smislu da obrazovanja podržava razvoj svih pojedinaca, služi izgradnji kritičkih i političkih veština, prepoznavanju različitosti identiteta, ciljeva i potreba, kao i da pomaže da se izgradi ravnopravniji i pravedniji svijet. Takođe je potrebno da se praktično usredsredi na intervencije koje će pružiti takvo obrazovanje, uključujući, suštinski, efektivne i sveobuhvatnu obuku profesionalnih nastavnika iz pedagogije, upravljanja učionicama, prava deteta i uključivanje, kao i na drugim ključnim inputima. Ovo bi takođe trebalo da obezbedi veći naglasak na fokusiranje na druge društveno-ekonomske teme, kao što su siromaštvo ili prehrana na sveobuhvatan način. Štaviše, mora se obratiti više pažnje na jednakost u kvalitetu, pošto sistemi u kojima neki učenici imaju dobro obučene nastavnike, pristup IKT, odlične materijale za učenje i široke kurikulume, dok drugi nemaju ništa od toga, doprinose nejednakosti društva.

Jedan od ključnih sistemskih problema koji stoje iza lošeg kvaliteta obrazovanja i koji i sam donekle doprinosi tom stanju, uz trend privatizacije, je postojanje, u previše zemalja, **slabog javnog upravljanja i upravljanja u sektoru obrazovanja**. To je samo po sebi novi izazov za razvoj, jer javni sistemi od kojih se očekuje da pruže i osiguraju uslove za kvalitetno obrazovanje za sve su u nekim slučajevima pokazali napredak u odnosu na sisteme od pre 20 godina, ali samo za manjinu. Postoji značajna nepovezanost između formalne uloge država kao nosilaca dužnosti o pravu na obrazovanje i aktera koji imaju obavezu da poštuju, štite i ostvaruju pravo na obrazovanje i njihove stvarne i praktične spremnosti i sposobnosti da ispune te obaveze. Vlade često donose obavezne planove, ali im nedostaju mehanizmi za njihovo sprovođenje. Ovo može biti i jedno i drugo pitanje upravljanja i sistema, u rasponu od nedostatka transparentnosti, do lošeg upravljanja i korupcije. U mnogim zemlje, kvaliteti i kapaciteti decentralizovanih sistema su ključni, ali daleko od adekvatnih.

Rešavanje ovih problema zahteva povećano, bolje ciljano i bolje upravljano finansiranje prava na obrazovanje. Uprkos obavezama iz 2000. godine, **globalni jaz u finansiranju obrazovanja** ostaje problem kojim se treba baviti. Godišnje, za postizanje cilja SDG4 za predškolsko, primarno i srednje obrazovanje nedostaje 39 milijardi dolara. Poslednjih 15 godina došlo je do značajnog pomaka u izvorima finansija obrazovanja. Od finansijskog sloma 2008. godine, pomoć donatora za razvoj obrazovanja je opala, ali su, u ovom trenutku, donacije kojim se finansira obrazovanje

brojnije i redovnije nego pomoć drugim sektorima. U isto vreme, mnoge vlade na svetskom jugu su proširile obim finansiranja domaćeg obrazovanja. Skup, održan 2014. godine, posvećen oporavku globalnog partnerstva za obrazovanje uočio je da su usvojene značajne dodatne obaveze, ali koje daleko nadmašuju obim obaveza donatora. Ipak, lista finansiranja još uvijek nije adekvatna i mnoge vlade su ograničene slabim prihodnim osnovam. Ovo ukazuje na potrebu za poreskom reformom i progresivnim podizanjem prihoda, kao i, u mnogim zemljama, potrebom za nastavkom i obimnijim donatorskim sredstvima. Štaviše, ne radi se samo o obimu finansiranja, već i o upotrebi finansija u obrazovanju. Sredstva se još uvek ne troše na podizanje kvaliteta i **pravičnost (ne pravednost, prim HZMK)** u obrazovanju, a ni na transparentan i odgovarajući način. U ovom kontekstu, angažovanje civilnog društva na pitanjima finansiranja u obrazovanju izaziva zabrinutost, tim pre što ni međunarodna zajednica nije dovoljno podržala nacionalna civilna društva, iako su njihovo učešće i nadzor neophodni kako bi se osiguralo da investicije budu dobro usmerene i efikasno korištene.

Prikupljanje i pristup podacima i informacijama u obrazovnom sektoru je sve više u fokusu GCE i njene finansijske politike. Trenutno su, globalni razvojni akteri uključujući i UN i Globalno partnerstvo za obrazovanje (GPE), veoma zainteresovani za ideju „revolucije podataka“ u obrazovnom sektoru. Ipak, u isto vreme, neke vlade i dalje posvećuju vrlo malo resursa i pažnje istraživanju i prikupljanju podataka i širenju informacija. Kako se to menja i kako je važno da civilno društvo prepozna da ovo nije samo tehničko, već političko pitanje, jer ono što se meri je ono što privlači pažnju. Šta više, kada se radi o testiranju finansijskih uloga, na primer, čin naglašavanja određenih metrika može imati za posledice ogroman narušavajući efekat ne samo na nacionalnu politiku i finansiranje obrazovanja, već i na učionicu i školsku praksu. Ovo stvara potrebu da se civilno društvo uključi u rasprave oko prikupljanja podataka i merenja, da bude pitano o razvoju i korišćenju resursa, kao i o drugim indikatorima (kvalitetu obrazovanja, pravičnosti u obrazovanju, itd.) koji mogu pomoći u informisanju i podsticanju obrazovnih politika na putu ka ostvarivanju prava na obrazovanje i da se protive preteranom oslanjanju na metrike koje promovišu reduktivno razumevanje složenih pitanja obrazovanja (kao što je kvalitet), kao i da budu aktivni sa podacima koje prikupljaju udruženja i građani, a koji vode kvalitativnijim istraživanjima i širem obimu nalaza.

GCE i njeni pojedinačni članovi ne mogu delovati i ispunjavati svoj mandat, da vlade učine odgovornim, bez **političkog prostora za civilno društvo u obrazovnom sektoru**. Civilno društvo bi trebalo da ima pristup ne samo donosiocima odluka, već i procesu odlučivanju na svim nivoima. Nažalost, u previše zemalja je takav pristup uskraćen, posebno nacionalnim organizacijama civilnog društva (CSO, kod nas OCD, prim HZMK). Šta više, u velikom broju zemalja vlade su preduzele agresivnije akcije za ograničavanje aktivnosti organizacija civilnog društva (CSO) od ograničenja ili uskraćivanja finansiranja, sprečavanja „političke aktivnosti“ ili organizacije protesta do direktne kriminalizacije aktivnosti. Civilno društvo uvek mora birati prostor u kojem deluje, na primer, ocenjujući efikasnost intervencije u „pozvanim prostorima“, za razliku od „prostora u kojima se zahteva“, odmeravajući mogućnosti većeg pristupa odlučivanju naspram potencijala koji se neutrališe kroz stvaranje iluzije uticaja. Tamo gde vlade idu do stepena suzbijanja ili kriminalizacije glasa i aktivnosti civilnog društva, unutrašnji otpor podržan međunacionalnim pritiskom može igrati ulogu u promeni uloge CSO ili bilo kojeg prostora delovanja uopšte.

2.2 Vizija i prioriteti GCE pokreta za 2015 do 2019:

Pokret GCE se složio sa sledećom vizijom kojom će svoj rad usmeravati do sredine 2019. godine: GCE će uticati na vlade da preduzmu akcije neophodne za garantovanje ravnopravnog kvaliteta obrazovanja za sve, tokom celog života, kroz efikasno i odgovorno pružanje javnog obrazovanja.

U odnosu na ovu viziju, i u svetlu trenutnog konteksta, pokret je identificirao šest strateških fokusa područja:

1. Kvalitetno obrazovanje

GCE namerava da doprinese pojačanom političkom fokusu na kvalitetno obrazovanje i obrazovne politike, koje doprinose obezbeđivanju resursa potrebnih za uspostavljanje i održavanje kvalitetnog obrazovanja. GCE će se zalagati za viziju kvalitetnog i pravičnog obrazovanja sa ljudskim pravima i socijalnom pravdom u centru, koje će obuhvatiti proces ishoda obrazovanja, podučavanja i učenja. Kvalitetne obrazovne kampanje će u principu dati prednost nastavnicima na nivou ovih potreba, pozivajući na ulaganja i politike kojima se obezbeđuje dobro obučen, dobro motivisan nastavnik i profesionalne radne snage u obrazovanju. Takođe ćemo se boriti za nastavne programe za učenike koji uključuju nastavu na maternjem jeziku i interkulturalni dijalog koji doprinose poznavanju, razumevanju i promociji ljudskih prava, održivom razvoju, izgradnji mira i globalnom građanstvu, te stvaranje sigurnog, podržavajućeg, fleksibilnog i inkluzivnog okruženja za učenje i odgovarajućih materijala, kao i odgovarajuća upotreba formativnog ocenjivanja za merenje napretka učenika i informisanje o nastavi i učenju. Ovo uključuje kvalitetno obrazovanje od ranog detinjstva do odrasle dobi.

2. Pravičnost, nediskriminacija i uključivanje u obrazovanje i kroz obrazovanje

GCE će raditi na prezentovanju problema i usmeravanju pažnje politika na nepravdičnost, diskriminaciju i isključenost u obrazovanju i u pogledu pristupa i u pogledu kvaliteta, kao i na veze sa širim društvenim i ekonomskim nejednakostima. Skretaće pažnju na nediskriminatorno i inkluzivno obrazovanje kao sastavni deo ljudskog prava na obrazovanje i raditi na podizanju svesti o potrebi eliminacije nejednakosti i isključenosti generalno, a ne samo u odnosu na određene inkluzivne grupe. Kampanja će obuhvatati nejednakosti na osnovu identiteta, pola, invalidnosti, etničke pripadnosti, te na osnovu bogatstva ili prihoda, kao i one koje su rezultat lokacije, statusa migranta ili na bilo kojim drugim osnovama. GCE će pozivati vlade da primene politike i programe koji aktivno eliminišu diskriminaciju i promovišu inkluziju. Cilj je da Kampanja doprinese smanjivanju i uklanjanju ogromnih razlika u obrazovanju, osiguravajući da svi polaznici dobiju kvalitetno obrazovanje.

3. Jaki, javni sistemi, liderstvo i upravljanje u sektoru obrazovanja

GCE će se zalagati da države efikasno i odgovorno preuzmu svoju ulogu primarnog nosioca odgovornosti u obrazovanju. Ovo uključuje fokusiranje: na isticanje negativnih uticaja privatizacije u obrazovanju, a posebno na preusmeravanje javnih sredstava privatnim davaocima usluga obrazovanja koji ostvaruju profit, na jačanje nadzornih državnih kapaciteta i sistema za sprovođenje obaveza, na demonstriranje najboljih praksi u jačanju javnog obrazovanja i na usmereno zagovaranje poboljšanja upravljanja u obrazovnom sektoru.

4. Finansiranje javnog obrazovanja

GCE će nastaviti svoje dugogodišnje angažovanje - fokus na finansiranje javnog obrazovanja, pozivajući i dalje na povećanje finansijskog okvira za domaće obrazovanje, koje bi za rezultat imalo izdvajanje najmanje 20% državnog budžeta (i stvarne potrošnje) za obrazovanje i 6%

BDP-a za obrazovanje (tražeći da nacionalno zakonodavstvo to ugradi kao zakonsku obavezu gde je god to moguće). Povezaćemo se sa širim kampanjama (npr. Global Alliance for Tax Justice), promovišući načine širenja domaće osnovice prihoda, uključujući progresivno oporezivanje, a posebno izazove poput izbegavanja plaćanja poreza od strane multinacionalnih korporacija. Pozvaćemo donatore da ispune cilj da najmanje 10% posvete kvalitetnoj pomoći osnovnom obrazovanju, koristeći harmonizovane načine rada i da daju prednost prvenstvu zemljama sa najvećim potrebama. Bićemo odgovorni i zahtevati da vlade i donatori ispune obećanja o finansiranju koja su dali u kontekstu jačanja GPE-a, demistifikacije budžeta i praćenja potrošnje sve do nivoa škole, javnog prezentovanja zlopotrebe resursa (povezivanja sa drugim asocijacijama, poput Međunarodnog budžetskog partnerstva). Ovo će takođe uključivati fokus na to kako se raspodeljuju sredstva i zalaganje za osetljivo, prikladno, transparentno i efikasno trošenje sredstava u obrazovanju, pozivajući na progresivno raspodelu u otklanjanje nedostataka, pomoć u jačanju javnih sistema i izbegavanje bilo kakvih investicija koje bi povećale ili pogoršale nepravičnosti u obrazovanju.

5. Transparentnost, odgovornost i uloga civilnog društva u sektoru obrazovanja

Temeljni koncepti za viziju GCE-a o efikasnom obrazovnom sektoru su transparentnost, odgovornost i participacija. GCE zahteva od vlada veću transparentnost i razmenu dostupnih informacija, uključujući podatke o budžetu i potrošnji, kao i uključivanje u rad na prikupljanju i deljenju relevantnih i odgovarajućih podataka i to upotpunjenih istraživanjima i praćenih od strane civilnog društva. U isto vreme, GCE će težiti da iskoristi i proširi prostor za učešće civilnog društva i građana na svim nivoima, posebno učenika (dece, mladih i odraslih), roditelja, nastavnika i drugih kojima je ugroženo pravo na obrazovanje, u raspravama, odlukama i praćenju i evaluaciji vladinog učinka, izazvanog prekomernim uticajem donatora i privatnog sektora na obrazovnu politiku i marginalizaciju ili kriminalizaciju civilnog društva. Ovo podrazumeva izgradnju važnih saveza između, na primer, grupa civilnog društva i sindikata nastavnika, medijskih organizacija, resornih ministarstava, parlamentaraca i drugih, u cilju povećanja masovnosti, odgovornosti i transparentnosti. GCE će podržati povećanje sredstva za aktivnosti civilnog društva u obrazovnom sektoru i podržati članove GCE da povećaju kapacitet svojih članova za prikupljanje i razmenu informacija.

6. Obrazovanje u kontekstu sukoba ili prirodne katastrofe

GCE će nastojati da proširi fokus na obrazovanje u kontekstu ratnih sukoba ili prirodnih katastrofa, usmeravajući pažnju na potrebu ulaganja u obrazovanje u vanrednim situacijama. GCE će se prilagoditi situaciji da bi se ublažio uticaj sukoba ili posledica prirodnih katastrofa na obrazovanje, izgradila otpornost sistema, i povećala zaštita učenika, nastavnika i škola od eventualnih napada. Rad GCE će takođe imati za cilj da osigura da pomoć kojom se osigurava obrazovanje u vanrednim situacijama ne zanemari ili zaobiđe učešće i interese građana i treba značajno proširiti prostor za glas civilnog društva, a naročito one interese koji se odnose na učenike i roditelje na prostorima obuhvaćenim sukobima i prirodnim katastrofama. Radiće sa odgovarajućim saveznicima i stručnjacima, povezujući članstvo GCE u civilnom društvu sa relevantnim međunarodnim akterima, kao i osiguravati partnerske odnose s ključnim domaćim akterima, poput plemenskih, verskih i vođa lokalnih zajednica.

2.3 Obim

GCE ostaje posvećena doživotnom pravu na obrazovanje, od ranog detinjstva do odrasle dobi, i održava se tokom svog rada na ovom strateškom planu. Posvećena je „osnovnom“ obrazovanju

i u tom kontekstu podrazumeva inkluziju, zbrinjavanje i obrazovanje u ranom detinjstvu, osnovno obrazovanje, srednje obrazovanje, pismenost i veštine odraslih i stručno osposobljavanje. I dalje je posvećena najvećem mogućem širenju obima obrazovanja.

Kada je reč o geografskom obimu, istorijski fokus GCE je uglavnom bio na obrazovanju na „globalnom jugu“ (Afrika, Azija, Pacifik, Latinska Amerika i Karibi, Bliski Istok, itd.). GCE primećuje, međutim, da su mnogi ključni planovi, na osnovu kojih je bila angažovana u periodu 2015-2019, uključujući i ulogu država, poput pitanja jednakosti u obrazovanju, pristupa obrazovanju i garantovanje kvaliteta, imali odjeka ne samo unutar ovih regiona, već i širom sveta. Članovi GCE u Evropi i Severnoj Americi bili su posvećeni istraživanjima kako izgraditi istinski globalnu strukturu GCE. Iako se opseg delovanja razlikuje od zemlje do zemlje, pa su neki radili na proširenju članstva i jačanju koalicija na domaćim obrazovnim pitanjima, drugi nastavili i proširili svoj rad na razvoju obrazovanju u školama u njihovim zemljama, svi bi trebali nastaviti lobiranje kojim se njihove vlade pozivaju da budu i akteri u obrazovanju na jugu.

DEO 3: Realizacija vizije: pristup i aktivnosti

Ključni pristup GCE za postizanje ove vizije će uključivati jačanje Kampanje kao vitalnog, efikasnog, demokratskog pokreta civilnog društva.

3.1 Kako ćemo raditi kao pokret za postizanje ove vizije

GCE će i dalje biti jedinstvena, ne samo u obrazovnom sektoru, već u bilo kojem sektoru, po obimu i prirodi svog članstva, okupljaće nezavisne koalicije civilnog društva iz celog sveta sa regionalnim i globalnim savezima i nevladinim organizacijama. Pokret GCE će nastojati da pojača i produbljuje ovu prirodu, kao prioritetnu izgradnju uz zadržavanje sledećih karakteristika:

- Raznolikost glasova unutar članstva u celini i unutar koalicija članica, uključujući učenike, roditelje, nastavnike i one koji su najviše isključeni iz obrazovanja i demokratska struktura koja će osigurati njihovu zastupljenost, vrednujući različitost u kontekstu kolektivnog i koordinisanog delovanja;
- Jake veze između nacionalnog, regionalnog i globalnog nivoa, uključujući oba načina povezivanja između stvarnosti zajednice i rasprava i odluka o globalnoj politici;
- Solidarnost među članstvom, što omogućava kolektivni rad i prekogranične saveze;
- Saradnje i sinergije između članova koji rade na istim lokacijama ili na istim pitanjima;
- Veliki kapacitet i verodostojnost u prioritetnim pitanjima i pristupu zagovaranju;
  - Sposobnost mobilizacije članova u javnosti, dajući prednost širokoj mobilizaciji građana i civilnog društva u zemljama članicama nad razmeštanjem istaknutih pojedinaca u globalnim prostorima;
- Kulture učenja i razmene;
- Prepoznavanja različitosti u kontekstu i sposobnostima članova da učestvuju u političkom dijalogu i preduzimanju akcija za njihovo rešavanje; i
- Dovoljno održivo finansiranje za garantovanje nezavisnosti.

U smislu kako ćemo raditi zajedno kao pokret, to će uključivati sledeće akcije:

- Uspostavljanje zajednica prakse u vezi sa našim fokusnim pitanjima, radi podrške članstvu u učenju, razmeni i razvoju ekspertize. One će biti formirane na osnovu interesovanja i traženja regionalne i jezičke raznolikosti;
- Redovno razmenjivanje informacija od strane članova, preko Sekretarijata i preko platformi podržanih od GCE, radi izgradnje zajedničke baze znanja u okviru našeg pokreta kako bi se

podržala naša pojedinačna i kolektivna aktivnost. GCE će upravljati protokom komunikacija na svih svojih pet zvaničnih jezika; i

- Dopunjavanje našeg članstva kako bismo kooptirali sve zainteresovane strane u obrazovanju, posebno one koji su trenutno u članstvu nedovoljno zastupljeni.

Odeljak 3.5 sadrži posebne ciljeve za Sekretarijat GCE-a koji obuhvataju podršku ovim oblastima.

3.2. Kolektivni rad kao pokret za postizanje ovih ciljeva

Globalna nedelja akcije za obrazovanje

Pokret GCE od 2003. organizuje Nedelju akcije Kampanje usredsređenu na aspekte prava na obrazovanje i ciljeva Obrazovanje za sve, koje se održavaju svake godine krajem aprila na godišnjicu Svetskog foruma za obrazovanje u Dakaru 2000. godine. Fokusirane na teme koje uključuju obrazovanje devojčica (2003 i 2011), obučene nastavnice za sve (2006 i 2013), kvalitetno obrazovanje (2008), pismenost odraslih i celoživotno učenje (2009), invaliditet i inkluzivno obrazovanje (2014), Globalne nedelje akcije pokazale su se izuzetno važnim mehanizam za izgradnju pokreta civilnog društva za pravo na obrazovanje, za angažovanje donosioca politike i javnosti, za javne rasprave o ključnim obrazovnim pitanjima i za postizanje uticaja u smislu konkretnih promena na nacionalnom nivou u obrazovnoj politici, praksi i finansiranju. Evaluacija Globalne nedelje akcije za 2015. godinu naglašava aspekte i primere ovog uticaja.

Tokom poslednjih 12 godina, aktivnosti u povodu Globalne nedelje vodili su članovi GCE-a u oko 100 zemalja, bile su različite - od događaja na visokom nivou, do školskih događaja širom zemlje, preko kulturnih događaja, kampanja za pisanja donosiocima odluka, do masovnih javnih skupova. Mnogi su angažovali političare na visokom nivou. Milioni ljudi širom sveta učestvovali su u pojedinačnim masovnim akcijama Globalne nedelje akcije poput najveće lekcije u svetu (2008) ili dana „Povratak u školu“ za političare (2006). Pod vodstvom pokreta GCE, Globalna nedelja akcije dobila je ključno priznanje i podršku drugih saveznika, pre svega od UNESCO-a i kancelarije generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, koji su na taj način uvećali značaj kampanje dajući joj svoj uticaj.

Tokom perioda 2015-2019 ovog strateškog plana, pokret GCE nastaviće da organizuje Nedelju akcije u oblasti obrazovanja, preimenovanu u Globalnu nedelju akcije za obrazovanje. Delujući u koordinaciji tokom Globalne nedelje akcije za obrazovanje, predstavljajući kreatore politike posebnim zahtevima i mobilisući građane širom sveta da učestvuju u nacionalnim aktivnostima i masovnoj globalnoj akciji, pokret i saveznici GCE će pomoći u pokretanju nacionalnih i globalnih rasprava i akcija o ključnim obrazovnim pitanjima. Globalna sedmica akcije za obrazovanje ostaće ključni trenutak za akcije građana i civilnog društva koje se bave obrazovanjem, širom sveta. Kampanja pokreta GCE na Globalnoj nedelji akcije za pitanja obrazovanja neće, međutim, biti ograničena samo na ovu nedelju, već će se nastaviti tokom cele godine, podržana brifingima, ažuriranjima i upozorenjima o mogućnostima.

Tokom ovog perioda strateškog plana, GCE pokret će organizovati Globalne nedelje akcije za obrazovanje (GAWE) u okviru ukupne teme „Besplatno, kvalitetno, inkluzivno javno obrazovanje za sve“, što odražava široke prioritete GCE politike za ovaj period. Svake godine Globalna nedelja akcije za obrazovanje fokusira se na različit aspekt ove teme (npr. Besplatno i javno obrazovanje; finansiranje; obezbeđivanje kvaliteta u obrazovanju; pravičnost i inkluzija itd.). Članstvo je glasalo

u prethodnoj godini o određenom fokusu, iz užeg izbora koji je predložio Odbor GCE; ovo daje pokretu priliku da iskoristi mogućnosti ili odgovori na izazove koji mogu nastati u ovom periodu. Neke bi nacionalne koalicije mogle da odaberu malo drugačiji fokus unutar opšte teme, s obzirom na nacionalni kontekst i prioritete, a materijali će za to biti dovoljno fleksibilni. Datumi GNA će nastaviti da obeležavaju godišnjica Svetskog edukativnog foruma u Dakaru krajem aprila, osim ako sporazumom članstva ili drugačije ne bude određeno.

Sekretarijat GCE će nastaviti da koordinira radnu grupu Globalne nedelje akcije za obrazovanje svake godine i da proizvodi relevantne materijale i resurse za kampanju (videti deo 3.5). Sekretarijat i odbor GCE tražit će sredstva za angažovano namensko osoblje za podršku ovoj važnoj akciji Globalne kampanje.

Praćenje pruzetih globalnih obaveza

Što se tiče osnivačkih ciljeva GCE, pokret GCE potvrđuje svoju kolektivnu posvećenost praćenju ispunjenja obaveza preuzetih u globalnim okvirima. To će obuhvatiti i obaveze iz Strategije i Vizije za period posle 2015. godine, kao i obećanja data u okviru GPE. GCE neće pokušati da duplira rad sveobuhvatnih mehanizama praćenja kao što je EFA Global Monitoring Report, već će nastojati da uočene praznine u evaluaciji popuni i da novi kvalitet Raportu daju i nalazi nezavisnog praćenja od strane civilnog društva. Ovaj posao će obuhvatiti i nacionalne evaluacije i evaluacije koordinisanog rada pokreta u celini, u čemu će nacionalnim koalicijama i akterima civilnog društva rad olakšati i u tome ih podržati Sekretarijat GCE. To može, na primer, uključivati periodične izveštaje globalnog civilnog društva o napretku u primeni okvira posle 2015. godine ili obećanjima datim od strane GPE (u zavisnosti od resursa i kapaciteta). U okviru ukupnog okvira za period nakon 2015, GCE će akcenat staviti na viziji i šest ranije navedenih fokusa.

3.3 Angažovanje GCE sa drugim zainteresovanim stranama

Kao globalni pokret civilnog društva za obrazovanje, GCE pruža ključnu platformu za koordinisani angažman svojih članova sa drugim akterima i zainteresovanim stranama u obrazovnom sektoru. Ovo uključuje zajednički rad međuvladinih tela sa drugim pokretima civilnog društva i nevladinih organizacija iz i izvan sektora obrazovanja. Naravno, mnogi članovi GCE imaju svoje direktne veze sa ključnim institucijama (poput UNESCO-a), uz stalne i vredne angažmane. Ali s obzirom da je često ograničen prostor za prisustvo i glas civilnog društva u prostorima globalne politike, GCE će tokom ovog strateškog perioda pružiti sredstva za koordinirani doprinos planu i povratne informacije sa ključnih foruma, institucija i procesa.

Tokom ovog perioda:

- Predstavnici GCE učestvovaće u procesima ili forumima sa obavezom da konsultuju i informišu šire članstvo;
- Sekretarijat GCE omogućiće učešće izabраниh ili imenovanih predstavnika civilnog društva u određenim telima;
- Sekretarijat GCE pomagaće će pojedinačnim članovima koji imaju pristup određenim prostorima da dele informacije i, gde je to moguće, uz doprinos šireg članstva GCE;
- Sekretarijat GCE podržavaće i koordinisati angažman članova u otvorenijim procesima i forumima, na primer upozoravanjem na mogućnosti konsultacija, traženje finansiranja za podršku učešća, kao i koordinisanje pripremnih rasprava o planiranju i daljnjim diskusijama.

Konstatujući da se međunarodna obrazovna arhitektura može promeniti, uključujući i rezultat sporazuma posle 2015. Godine, organizacije sa kojima će GCE kao kolektivitet nastojati da se angažuje su:

- Globalne upravljačke strukture sa više zainteresovanih strana u sektoru obrazovanja. Kako prostor za delovanje takvih struktura ima tendenciju da bude ograničen GCE će nastojati da održi sva mesta za predstavljanje svog članstva i civilnog društva. Na primer, GCE će nastojati da zadrži predstavnika na visokom nivou u Upravnom odboru SDG4 / Obrazovanje 2030, koji će deliti informacije i mogućnosti za doprinos članstvu u GCE i široj izbornoj jedinici civilnog društva. (Imajte na umu, trenutno ovo zahteva izbor u UNESCO-ov Koordinacioni odbor EFA CCNGO.)
- Globalna partnerstva za obrazovanje. Opet, i ovaj prostor ima tendenciju da bude ograničen, pa će GCE podržati nosioce mandata civilnog društva da deluju kao efikasni i konsultativni predstavnici. Na primer, Sekretarijat GCE će nastaviti da olakšava izbor predstavnika civilnog društva u Odbor za globalno partnerstvo za obrazovanje i povećaće podršku Sekretarijata ovim predstavnicima, uključujući ažuriranje adresara i mejling lista, kao i drugih mehanizama za razmenu informacija sa organizacijama civilnog društva .
  - Globalne inicijative za praćenje. Sekretarijat GCE će održavati vezu sa globalnim mehanizmima za praćenje dogovorenih obrazovnih ciljeva (na primer, Izveštaj o globalnom praćenju obrazovanja) i deliti vesti i mogućnosti za doprinos članovima.
  - UNESCO i druge agencije UN. GCE će zadržati formalne odnose sa UNESCO-om, kao i neformalne veze oko, na primer, Globalne nedelje akcije za obrazovanje. Sekretarijat će upozoriti članove na mogućnosti za angažman.
  - Odgovarajuće kampanje ili inicijative NVO izvan pokreta GCE. Gde je to relevantno i u skladu sa vizijom i politikama GCE, GCE će graditi odnose sa drugim kampanjama i inicijativama, deliti informacije i ažurirati mogućnosti sa članovima.

GCE će takođe pokušati da podrži saradnju i da se poveže sa regionalnim organizacijama, napominjući da regionalne mreže ostaju vodeći partneri u tim odnosima. Specifične aktivnosti Sekretarijata za podršku ovim oblastima rada opisane su u odeljku 3.5. Sve aktivnosti zavise od raspoloživih resursa.

3.4 Doprinos članova GCE

Izvan kolektivnog rada koji GCE sprovodi kao pokret, nacionalni, regionalni i međunarodni članovi se obavezuju da će realizovati preuzeti deo posao i tako doprineti ukupnom postignuću programa i ciljeva pokreta. Ovo delovanje može biti različito i na mnogo načina, deljenjem podataka i iskustava, razmenom ideja, učenjem i povezivanjem, svaki član GCE-a takođe doprinosi i učvršćuje rad drugih, i pokret u celini.

Koalicije nacionalnih članica će:

- pratiti obaveze svojih vlada i vršiti pritisak na njih kroz lobiranje i kampanje;
- konsultovati i upravljati raspravama među svojim članovima i izgraditi svest javnosti;
- doprinositi globalnim diskusijama i debatama, uključujući izgradnju i deljenje snažne baze dokaza u vezi sa onim što se dešava u njihovoj zemlji; i
- izgraditi jake i reprezentativne koalicije na nacionalnom nivou.

Regionalne mreže članova (osim sopstvenih organizacionih ciljeva) će:

- pružati podrške članovima i / ili pridruženim stranama, ukoliko je to relevantno, za sprovođenje nacionalnog zagovaranja i kampanje;
- pratiti regionalnu debatu i donošenje odluka, razmenjujući informacije kroz pokret GCE; i

- Osigurati da se glasovi i perspektive njihovog regiona čuju i predstave u globalnom GCE-u zagovaraju, uključujući i rad sa Sekretarijatom GCE-a kako bi se podržao angažman članova ili organizacije u svom regionu sa globalnim debatama i procesima politike.

Međunarodne mreže članova i organizacije (osim sopstvenih ciljeva organizacije) će:

- pružati podrške nacionalnim koalicijama (finansiranje, strateški saveti, programske veze, itd.);
- podržavati i ohrabrivati nacionalne filijale, poglavlja ili članove da se povežu sa koalicijama GCE u njihovim zemljama;
- pružati tehničku podršku i doprinosti pokretu u celini (kapacitet analize politike, istraživanja dokaze, stručnost u određenim oblastima, itd.);
- omogućiti pristup globalnim forumima i debatama za pokret;
- dati finansijske doprinose; i
- mobilizirati sopstvene članove, pristalice i članove grupe kako bi podržali zajedničke ciljeve GCE.

3.5 Uloga i fokus Sekretarijata GCE

Sekretarijat GCE je odgovoran članstvu i Odboru GCE-a. Fokusne oblasti za Sekretarijat, su osmišljene tako da najbolje podržavaju pokret da ostvariti svoju viziju i pristup i donese promene u strateškim fokusnim područjima prema teoriji GCE kako bi se ta promena dogodila.

Specifične aktivnosti se određuju na godišnjoj osnovi i nakon što ih odobri Odbor, zavisno od konteksta i, što je najvažnije, dostupnih resursa. Rad Sekretarijata uključuje upravljanje i implementaciju Fonda za obrazovanje civilnog društva (CSEF), koji se odnosi na sve fokusne oblasti.

1. Ojačati pridružene članove GCE pokreta, kroz umrežavanje, komunikaciju između članova i učenje.

Relevantne oblasti aktivnosti uključuju:

- Upravljanje GCE alatima i platformama za komunikaciju i razmenu podataka, u svih pet GCE jezika, uključujući veb sajt, forum za diskusiju, blog, mejlove članova i GCE umrežne vesti.
- Podrška zajednicama dobre prakse GCE, koje se odnose na područja strateškog fokusa.
- Koordinacija razmene znanja, dokaza i najbolje prakse, posebno u odnosu na CSEF.
- Podrška produbljivanju i jačanju različitosti i dosega članstva GCE, kako na globalnom nivou i unutar nacionalnih koalicija.
- Organizacija i priprema Svetske skupštine GCE.

2. Podržati efikasne i istaknute transnacionalne kampanje i lobiranja na strateškim fokusnim područjima GCE.

Relevantne oblasti aktivnosti uključuju:

- Koordinaciju Globalne nedelje akcije za obrazovanje (GAWE) na godišnjoj osnovi, uključujući koordinaciju aktivnosti radnih grupa i proizvodnje i distribucije materijala.
- Podršku tekućem lobiranju tokom godine na temu GAWE.
- Gde su članovi odredili prioritete, koordinirati lobiranje prema vladama i uključivanje u globalne ciljeve (npr. GPE) ili kolektivno pregovaranje kako bi se uticalo na globalnu debatu o određenom pitanju.
- Pružati podršku predstavnicima GCE u kolektivnoj zastupljenosti u globalnim telima ili upravnim odborima, i olakšavanje učešća članova u globalnim političkim prostorima.

3. Podržati i širiti tehnički kapacitet i znanja u okviru GCE pokreta

Relevantne oblasti aktivnosti uključuju:

- Rad sa članovima na izradi političkih brifinga ili dokumenata o prioritetnim pitanjima.
- Provođenje analize politika.
- Obezbeđenje alata za učenje i priručnika o pitanjima obrazovanja ili pristupima zastupanju, koristeći se iskustvom članova.
- Ostalu tehničku podršku ili izgradnju kapaciteta, posebno u kontekstu CSEF-a.

4. Podržati održivost pokreta GCE osiguranjem i upravljanjem fondovima

Relevantne oblasti aktivnosti uključuju:

- U kontekstu CSEF-a, Sekretarijat treba da osigura i upravlja finansiranjem za mnoge koalicije članice za period 2015-2019.
- Izvan konteksta CSEF-a, Sekretarijat će nastojati da saraduje sa članovima GCE-a u identifikaciji drugih potencijalnih izvora finansiranja za pokret, da se podrži održivost i diversifikacija, uz napomenu da obezbeđenje takvih sredstava ostaje značajan izazov.

HZMK